

ТВОРИ ЛІДЕРА

СІОНІСТІВ КОРИСНІ

ДЛЯ УКРАЇНЦІВ

З листопада 1995р

Сергій ЧАЛИЙ

журналіст

Владімір (Зеев) Жаботинський належить до найвизначніших лідерів єврейського національного руху, до тих, хто своєю діяльністю сприяв творенню незалежної держави Ізраїль і відродженню єврейської культури. Проте його постать є водночас доволі-таки унікальною в історії українсько-єврейських стосунків. Адже Жаботинський був одним з небагатьох діячів сіоністського руху, котрі з великим розумінням ставилися до українського національно-визвольного руху і намагалися налагодити з ним співробітництво. Тому не випадковим є інтерес української громадськості до постаті Жаботинського, до його ідей з національного питання, до того шляху розв'язання українсько-єврейських проблем, який накреслено в його численних статтях і виступах.

Ще на початку 80-х років у Сполучених Штатах редакцією журналу «Сучасність» було видруковано збірку статей Владіміра Жаботинського з національного питання, перекладених й упорядкованих Ізраїлем Клейнером. 1991 року цю збірку в Україні перевидала Республіканська асоціація українців. Нещодавно у Києві відбулася презентація книжки Ізраїля Клейнера «Владімір (Зеев) Жаботинський і українське питання», яке збрало у Будинку вчителя кількості репрезентантів національної інтелектуальної еліти України. Виступаючи на зібранні, Іван Дзюба, автор передмови до книжки, зокрема зазначив, що Жаботинський став відомим серед дуже вузького кола українських інтелектуалів ще наприкінці 60-х років і його ідеї щодо цінності національної культури, мови, традицій справили велике враження на шістдесятників, оскільки засвідчили, що вболівання за долю рідного народу і спротив великодержавному асиміляторству не є якимсь «націоналістичне збоченство», а явище цілком природне. Ніхто з представників інших націй, наголосив Іван Дзюба, не зміг так глибоко осягнути українські проблеми, як Жаботинський, людина великої громадянської мужності і великої інтелектуальної чесності, що могла говорити у вічі своєму народові гірку правду. Багато з того, що говорить Жаботинський євреям, корисно усвідомити й українцям задля національного виховання.

Євген Сверстюк, Вячеслав Брюховецький, Оксана Забужко, Володимир Сергійчук, котрі вис-

тупали на презентації, відзначали високий науковий рівень праці Ізраїля Клейнера, різючу відмінність її від того книжкового мотлоху, інколи під дуже претензійними назвами, яким переповнені книгарні. Книжка «Владімір (Зеев) Жаботинський і українське питання», на їхню думку, — один з поки що нечисленних взірців інтелектуального спілкування між українською і єврейською культурами без посередництва зрусифікованого середовища, яке нерідко спотворює реальну картину, і, як наслідок, з'ясовується, що українці і євреї, проживши сотні літ поруч, погано знають одне одного.

Книжка Ізраїля Клейнера має підназву: «Вселюдськість у шатах націоналізму». І це не випадково. Адже, на думку дослідника, Владімір Жаботинський був одним з творців нового світогляду, придатного для всіх бездержавних народів, котрі прагнуть здобути державну незалежність. Жаботинський наполягав на тому, що жодна демократизація політичного життя в будь-якій мультинаціональній імперії не розв'яже автоматично національного питання і що смішно підпорядковувати національні завдання економічним чи соціальним. «Я ж вірю несхитно, — писав Жаботинський, — що в ієрархії творіння нація стоїть вище за людство. Але я так само вірю, що індивідуум, своєю чергою, має переваги над нацією. І хай навіть він підпорядковує все своє життя служінню народові, — з мого погляду, це аж ніяк не скасовує його більш високого статусу. Адже чинить він так із власного вибору». Проте не слід вважати, що Жаботинський зневажає вселюдську культурну спільноту чи інші нації: за його думкою, розмаїття неповторних національних життів і становить вселюдську цивілізацію, і кожна нація органічно зацікавлена в існуванні іншої з її неповторним місцем у світі, і належність до нації врешті-решт зумовлена вільним вибором індивіда.

Таким чином, видрук у Києві праці Ізраїля Клейнера, добре знаного і в українській діаспорі, і в Україні, вдумливого дослідника і талановитого журналіста, є неабиякою подією і в культурному, і в політичному житті. Адже багато які ідеї Владіміра Жаботинського, попри те, що були висловлені в першій половині ХХ століття, випередили свою добу, і, як стверджує автор книжки, «в національно-психологічній та політичній царинах час Жаботинського ще попереду».